Obraćenje kod Augustina i Apuleja

Barić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Department of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:236920

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
UNIVERSITY OF ZAGREB
CENTER FOR CROATIAN STUDIES

Repository / Repozitorij:

Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

Ivana Barić

OBRAĆENJE KOD AUGUSTINA I APULEJA

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

ODSJEK ZA HRVATSKI LATINITET

Ivana Barić

OBRAĆENJE KOD AUGUSTINA I APULEJA

ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Tamara Tvrtković

Sumentor: doc. dr. sc. Maja Matasović

Zagreb, rujan 2018.

Sadržaj

1. Uvod 4
2. Životopis Apuleja i svetog Augustina 5
3. Apulej: *Zlatni magarac* i Augustin: *Ispovijesti* 9
4. Život prije obraćenja 12
5. Put do obraćenja 15
6. Spoznaja istine i obraćenje 17
7. Zaključak 19
8. Popis literature 21
9. Sažetak rada 22

1. Uvod

Obraćenje je filozofsko i teološko pitanje koje se tumači kao trenutak u čovjekovom životu u kojem on shvaća temeljnu istinu vlastitog postojanja i smisla života. Svakom čovjeku, kako danas, a tako je bilo i u prošlosti, važno je znati koji je smisao njegova postojanja na Zemlji.

Stoga se ovaj rad bavi pojmom obraćenja preko dvojice antičkih autora različitih pogleda na svijet, to jest pokazat će se kako na obraćenje gleda jedan klasični autor rimske književnosti i štovatelj rimske politeističke religije, Apulej, a s druge strane jedan kršćanski autor patrističkog razdoblja, sveti Augustin. Život i obraćenje obojice autora istraživat će se kroz njihova djela, točnije kroz Apulejevog *Zlatnog magarca* i Augustinove *Ispovijesti* u kojima oni opisuju svoj život i put do spoznaje prave istine ljudskog postojanja. Dakle, ovim radom želi se prikazati životni put obojice autora i način na koji su obraćenjem došli do ispravnog provođenja ovozemaljskog života.

U prvom poglavlju rada prikazat će se osnovni podaci o obojici autora, to jest predstavit će se njihov život i izložit će se njihova najvažnija dijela. Zatim će se drugo poglavlje bazirati na dvjema najvažnijim knjigama za ovaj rad, a to su Augustinove *Ispovijesti* i Apulejev *Zlatni magarac* te će se obrazložiti tema, opisati radnja i značaj obaju knjiga za svjetsku književnost. Treće poglavlje donosi opis života autora prije obraćenja kako ga oni opisuju u svojim knjigama, a zasebno potpoglavlje opisuje put i prijelomne točke koje su ih dovele do obraćenja. Konačno, u zadnjem poglavlju opisuje se obraćenje Augustina i Apuleja koje su drukčije doživjeli zbog različitih filozofija koje slijede u životu, ali obojica su spoznali pravi smisao ljudske egzistencije.

2. Životopis Apuleja i svetog Augustina

Jednu od najznačajnijih uloga u rimskoj književnosti iz kasnoantičkog razdoblja imaju dvojica književnika s područja Afrike, a to su sveti Augustin i Apulej. I Apuleja, književnika iz 2. st. n. e., i Augustina, književnika iz 4. st. n. e., povezuje isto mjesto stjecanja klasične naobrazbe, a to je Kartaga, gdje obojica studiraju retoriku i gramatiku.[1] Osim toga, oba autora uživala su ugled izvrsnih i slavnih retora ondašnjeg vremena, ali i osoba koje su proputovale i živjele u različitim dijelovima Rimskog Carstva, a kraj života dočekali su u rodnoj Africi.[2] U Africi su im, kad su već obojica bili u starijoj dobi, sugrađani povjerili visoke svećeničke položaje. Apulej je bio svećenik carskog kulta,[3] a Augustin je postao biskup u Hiponu.[4] Svojim radom stekli su, još za života, ugled u društvu, a djelima su postali uzor i predmet oponašanja stoljećima nakon svojih života

Lucije Apulej je rimski književnik, retoričar i filozof.[5] Rođen je oko 125. godine u numidskom gradu Madauru, staroj rimskoj vojničkoj koloniji i jednom od obrazovnih središta Rimskog Carstva.[6] Nakon studija gramatike i retorike u Kartagi, Apulej odlazi u Atenu, gdje studira filozofiju.[7] Budući da je Apulej čovjek „željan znanja“, nije se zadržavao samo na učenju iz knjiga,[8] nego je putovao po cijeloj Grčkoj i Maloj Aziji[9] te se nakon kratkog boravka u Rimu, gdje se bavio odvjetništvom, vraća u Kartagu u kojoj nastavlja karijeru retora i piše svoja najvažnija djela.[10] Apulej je svestrani književnik koji piše na grčkom i latinskom jeziku. Njegova djela pisana su i u stihu i u prozi, a teme kojima se bavi protežu se od prirodnih znanosti, filozofije i prava sve do tema o matematici, povijesti te se posebice

---

[1] Vladimir VRATOVIĆ, „Rimska književnost“ , *Povijest svjetske književnosti* 2, Mladost, Zagreb, 1977, 283. i 298.
[2] Milan BUDIMIR i Miron FLAŠAR, „*Pregled rimske književnosti — De auctoribus Romanis*“ (preuzeto s *https://www.scribd.com/doc/298982059/Budimir-Fla%C5%A1ar-Pregled-rimske-knji%C5%BEevnosti-De-auctoribus-Romanis*, zadnji pristup 28. srpnja 2018.).
[3] *Id*.
[4] Josip ANTOLOVIĆ, *Sveti Augustin . neumorni tražitelj Boga*,(preuzeto *s https://www.bitno.net/vjera/svetac-dana/sveti-augustin-neumorni-trazitelj-boga/*, zadnji pristup 28. kolovoza 2018.).
[5] „Apulej, Lucije“, *Hrvatska enciklopedija*, (preuzeto s *http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3462*, zadnji pristup 28. srpnja 2018.).
[6] V. VRATOVIĆ, n.dj., 283.
[7] Apulej, Lucije, n.dj., (5)
[8] M. BUDIMIR i M. FLAŠAR, n.dj., 458.
[9] V. VRATOVIĆ, n.dj., 283.
[10] „Apulej, Lucije“, n.dj.

bavi temom govorništva.[11] Do danas je ostalo sačuvano samo šest njegovih djela, a sva su napisana na latinskom jeziku.

Djela su mu prema Vratoviću (1997., 283.) podijeljena na ona koja pripadaju „lijepoj književnosti“ i na filozofska djela, ali treba naglasiti da njegova beletristička djela ne služe samo zabavi jer se unutar njih Apulej bavi filozofijom i retorikom koje same po sebi nisu beletristika. Prvo od tri djela „lijepe književnosti“ je *Apologia (Obrana)* koja se još može pronaći i pod nazivom *De magia (O magiji),* zbog naknadno dodanog govora sa suda u kojem se brani od optužbe da se bavio čarobnjaštvom.[12] Ovaj retorski spis zbog toga sadrži i autobiografske elemente u kojima se Apulej brani od optužbe da je magijom pridobio bogatu udovicu kojom se oženio. U *Apologiji* autor, držeći se retorskih pravila pisanja, vješto pobija sve točke optužnice.[13] Drugo očuvano djelo je *Florida* (*Zbirka cvijeća*) u kojem se nalaze 23 ulomka iz njegovih govora i deklamacija.[14] Ova zbirka govora ne donosi novosti što se tiče tema o kojima se piše, ali zbog načina pisanja može se uvidjeti da je Apulej baratao retorskim vještinama. Govori su mu bili stilski dotjerani i sve je u govoru podredio eleganciji i kićenosti jezika.[15] Njegovo najznačajnije djelo „lijepe književnosti“ zasigurno je *Asinus aureus* (*Zlatni magarac*) kojim će se posebice baviti sljedeće poglavlje ovog rada. Osim ovih djela, ostala su mu sačuvana i tri filozofska spisa. U spisu *De deo Socratis* (*O Sokratovu bogu*) prikazuje se Platonov nauk o stupnjevima božanskog.[16] Ovdje Apulej „dokazuje da između bogova i ljudi stoje demoni kao posrednici“ kao što to navodi i sam Sokrat.[17] Drugi spis *De Platone et eius dogmate (O Platonu i njegovu učenju)* sastoji se od dvije knjige, a govori o Platonovu životu i njegovom poučavanju o prirodi i etici.[18] Posljednje filozofsko djelo *De mundo (O svijetu)* nije njegovo izvorno djelo, nego je on preradio istoimeni pseudoaristotelov spis.[19] Apulej je jedan od najznačajnijih predstavnika „druge sofistike“ u Rimskom Carstvu zbog toga što nastoji da mu djela budu retorički dotjerana i da se u njima koristi arhaizmima po uzoru na autore republikanskog doba Rimskog Carstva. „Druga sofistika“ je književni pokret drugog stoljeća u kojem književnici pokazuju svoju sklonost prema tradiciji sofistike, filozofske škole u 5. st. pr. n. e., a ona je naglašavala važnost retorike. Stoga sofisti u svojim djelima ponajviše pažnje

[11] V. VRATOVIĆ, n.dj., 283
[12] *Id*.
[13] M. BUDIMIR i M. FLAŠAR, n.dj., 460.
[14] V. VRATOVIĆ, n.dj., 283.
[15] M. BUDIMIR i M. FLAŠAR, n.dj., 459.
[16] V. VRATOVIĆ, n.dj., 284.
[17] M. BUDIMIR i M. FLAŠAR, n.dj., 460.
[18] V. VRATOVIĆ, n.dj., 284.
[19] Miron BUDIMIR i Milan FLAŠAR, n.dj., 460.

posvećuju retorici i arhaiziranju jezika.[20] S druge strane, Aurelije Augustin je kršćanski književnik, svetac i jedan od najvećih crkvenih naučitelja Katoličke crkve.

Rođen je 354. godine u Tagasti, gradu u sjevernoafričkoj numidskoj provinciji koja se nalazi na području današnjeg Alžira.[21] Klasičnu naobrazbu stječe u Apulejevom rodnom gradu, Madauru, a potom kao i Apulej odlazi na daljnje školovanje u Kartagu. Nakon studija Augustin postaje profesor gramatike u rodnoj Tagasti te nakon toga i profesorom retorike u Kartagi. Budući da je predajući stekao veliki ugled među studentima, Augustin dobiva premještaj u Rim, gdje otvara vlastitu retorsku školu. Nadalje, Augustin se iz Rima seli u Milano te ondje u carskom dvoru također predaje retoriku.[22] U Milanu je upoznao biskupa Ambrozija koji ga je svojim propovijedima i alegorijskim tumačenjem Biblije odvukao od manihejstva[23] i približio kršćanstvu.[24] Nakon smrti majke, s kojom je bio posebno povezan, vraća se u Afriku. U Hiponu je 395. postao biskup i na toj službi ostaje sve do svoje smrti 430. godine.[25] Augustin je, nakon obraćenja, ostavio bogati kršćanski književni opus. Kako je i sam obrazovan na tekstovima klasične rimske književnosti, i poslije obraćenja se u njegovim kršćanskim djelima osjeti element poganske filozofije i obrazovanja.[26] Ostalo je sačuvano preko devedeset njegovih djela, a prema Posidijevu izračunu, Augustin je autor čak 1030 spisa. U djelima se ponajviše bavi filozofskim raspravama, dogmatikom, teologijom i polemiziranjem s hereticima.[27] U filozofiji, kao i Apulej, slijedi Platona i neoplatoniste te se, uz Platona, smatra i „najvećim filozofom pjesnikom svih vremena.“[28] On prihvaća Platonovo učenje o „nematerijalnom svijetu Ideja koje stoji nasuprot materijalnom svijetu“, ali to učenje uklapa tako da odgovara naučavanju Katoličke crkve.[29] Svojim „platonizmom“ Augustin postaje uzor srednjovjekovnim filozofima.[30] Njegova najpoznatija filozofska djela napisana su u osami na imanju Kasicijak (*Cassiciacum*). Ondje s prijateljima vodi rasprave te sastavlja filozofske dijaloge: *Contra academicos (Protiv akademika), De vita beata (O sretnom životu)*

[20] V. VRATOVIĆ, n.dj., 282.
[21] M. BUDIMIR i M. FLAŠAR, n.dj., 511.
[22] Aurelije AUGUSTIN, „*Ispovijesti*“, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1973. (preuzeto s: *https://www.scribd.com/doc/23745183/ISPOVIJESTI-Aurelije-Augusti,* zadnji pristup 28. srpnja 2018.).
[23] Manihejstvo je dualistička religija s dva počela: počelo dobra (Bog) i počelo zla (materija). U svijetu se, kao i u čovjeku, vodi stalna borba između ta dva počela, a askezom se pobjeđuje počelo zla i čovjek tada može doživjeti spasenje. „Maniheizam“*, Hrvatska enciklopedija*, preuzeto s: *http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38628,* zadnji pristup: 8. rujna 2018.
[24] A. AUGUSTIN, n.dj. (22)
[25] J. ANTOLOVIĆ, n.dj. (4)
[26] M. BUDIMIR i M. FLAŠAR, n.dj., 511.
[27] M. BUDIMIR i M. FLAŠAR, n.dj., 511.
[28] V. VRATOVIĆ, n.dj., 301.
[29] M. BUDIMIR i M. FLAŠAR, n.dj., 512
[30] *Id*.

i *De ordine (O poretku).* Treba spomenuti i dijalošku raspravu *Soliloquia (Razgovor sa samim sobom)* u kojem Augustin vodi razgovor sa svojim Razumom o metafizici.

[31] *De civitate Dei (O državi Božjoj*) zasigurno je najkompleksnija Augustinova knjiga. Žanrovski se može svrstati u teološko-filozofsko, moralističko i apologetsko djelo. Povod pisanja bile su optužbe da je kršćanstvo krivo za propast Rimskog Carstva što Augustin ovim djelom opovrgava. On donosi dualističku ideju o postojanju dvije države. Jedna je zemaljska, koja je prolazna i osuđena na propast, a to je i samo Rimsko Carstvo koje nije ključ spasenja čovjeka. Druga država je nebeska, a ona je vječna i u njoj ljudi žive po Božjim načelima. Stoga ova država vodi čovjeka do spoznaje prave istine i zbog toga čovjek živi po ispravnim načelima što ga dovodi do spasenja.[32] Ovim djelom, kao i *Ispovijestima (Confessiones),* kojima će se više baviti sljedeće poglavlje rada, Augustin postaje uzor pisanja brojnim autorima sve do danas, ali s njima također postavlja dogmatske i teološke temelje Katoličke crkve zbog čega i nosi titulu jednog od najvećih crkvenih naučitelja u povijesti Crkve.

Na oba autora utjecala je religija da započnu pisati svoja djela. U doba Apulejeva stvaralaštva u Rimskom Carstvu, uz tradicionalno rimsko vjerovanje, bili su popularni i istočnjački kultovi Mitre, Izide i Ozirisa te židovstvo i kršćanstvo. Stoga, Apulej u svojim djelima uzima nešto iz svih vjerovanja da bi ugodio ukusu ondašnje publike.[33] Isto tako, Augustinovo četvrto stoljeće je razdoblje kad kršćanstvo preuzima primat u Rimskom Carstvu, a Augustin kao kršćanski autor svojim djelima želi približiti vjeru puku. Dakle, može se reći da se utjecaj religije kod oba autora odrazio na njihova razmišljanja i književna djela, a u konačnici i na samo obraćenje.

[31] *Id*.
[32] Aurelije AUGUSTIN, „ *O državi Božjoj*“, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996., *passim.*
[33] V. VRATOVIĆ, n.dj., 284.

3. Apulej: *Zlatni magarac* i Augustin: *Ispovijesti*

Apulejev *Zlatni magarac* je prvi kompletno sačuvan roman rimske književnosti. Izvorno se zvao *Metamorphoseon libri XI* (*Pretvorbe, 11 knjiga*), a naziv *Asinus aureus* mu daje sveti Augustin u 4. stoljeću.[34] Djelo je pisano u prvom licu, a priča ga glavni lik romana, Lucije iz Korinta. Radnja započinje u tesalskom gradu Hipati u kojem se Lucije susreće s čarobnjaštvom. Budući da je zbog znatiželje želio osjetiti djelovanje magije na sebi, on nagovori svoju ljubav, sluškinju Fotidu, da mu otkrije neku čaroliju svoje gospodarice Pamfile. Fotida mu je zabunom dala krivu mast za pretvorbu te se on umjesto u pticu pretvori u magarca. Tada započinju raznolike pustolovine glavnog lika kao kazna njegove znatiželje. Naposljetku, Lucije, u beznađu da mu se može vratiti ljudski lik, zaspe na morskoj obali i u snu mu se javi božica Izida koja mu daje upute za spas. Nakon povratka u ljudski oblik, Lucije shvaća smisao života te se zaređuje u svećeničku službu Izidi i Ozirisu.

Unutar ovog romana o Luciju, Apulej donosi zasebnu priču o Amoru i Psihi. Psiha predstavlja ljudsku dušu koja, nakon grijeha i lutanja, pronalazi smisao u božanskoj ljubavi, Amoru. Nakon toga pronalaska, duša postaje ispunjena i besmrtna.[35] Psihu i Lucija povezuje isti grijeh, a to je radoznalost zbog koje moraju snositi posljedice, a posljedica je patnja koju savladavaju otkrivajući jedinu pravu istinu spasenja u svojoj posveti bogovima, a ne ljudskim nasladama.

Ovim romanom Apulej pokazuje svoje pripovjedačko umijeće i retoričku profinjenost, ali i da je blizak pučkom govoru, što potvrđuje između ostalog i korištenje deminutiva i kratkih rečenica. Jedinstveni stil pisanja, koji karakterizira pisce drugog stoljeća s područja Afrike, naziva se *Africitas* (*afrikanstvo*) *ili tumor Africus* (*afrička nabujalost*) u kojem je jezik blizak pučkom govoru, a retorički stil je napuhan i kićen.[36] Uzor pisanja bio je grčki roman koji se naziva *Lukije* ili *Magarac* za koji se tradicijom smatra da ga je napisao grčki satiričar Lukijan i Aristidove *Miletske priče* čije motive i stilske postupke Apulej preuzima u svoje djelo.[37] Roman *Zlatni magarac* bio je uzor i inspiracija brojnim piscima kao što su Boccaccio, La Fontaine i Molière, ali i slikarima poput Rafaela i Rodina.[38]

[34] V. VRATOVIĆ, n.dj., 284.
[35] *Id*.
[36] *Id*., 287.
[37] *Id*., 286.
[38] *Id*.

Nasuprot Apulejevom romanu, kojim se veličaju rimska i istočnjačka božanstva, stoji jedan od najvećih kršćanskih romana koji ima službu slavljenja Boga, a to su Augustinove *Ispovijesti*. Djelo je napisano u trinaest knjiga od čega prvih devet donosi opis Augustinova života od najranije dobi pa sve do obraćenja, a ostale knjige iznose filozofska promišljanja i alegorijsko komentiranje *Knjige Postanka* iz *Svetog pisma*. Prema formi, djelo je napisano kao Augustinov dijalog s Bogom u kojem on javno priznaje svoje grijehe kako bi dobio oprost od Boga. Introspekcijom i retrospekcijom ulazi u dubinu svoje duše i vraća svoj život unatrag te ispovijeda vlastite grijehe i slabosti, a u isto vrijeme daje počast i pohvalu Bogu. Žanrovski je ovo autobiografsko i introspektivno djelo koje nema samo ulogu javnog iznošenja vlastitog grijeha poradi Božjeg oprosta, nego su *Ispovijesti* i teološko-filozofsko djelo praktičnog karaktera. Augustin se služi sličicama iz vlastitog života da bi stvorio teološki sustav, to jest on kroz svoj život definira teološke dogme. To se može pokazati na primjeru njegova opisa kada je u mladosti s prijateljima iz vlastite zabave otišao u krađu krušaka. U tom dijelu, Augustin detaljno opisuje kako su i zašto su se upustili u krađu i tim događajem iz vlastitog života zapravo želi definirati koncept istočnog grijeha alegorijskim tumačenjem *Biblije*.[39]

Kao i *Zlatni magarac*, *Ispovijesti* sadrže elemente pučkog govora kako bi ga mogli čitati i razumjeti i neobrazovaniji slojevi društva, ali također su vidljive i Augustinove retoričke vještine ciceronovskog stila pisanja. Ovim djelom, točnije svojim introspektivnim elementima i dubokom psihološkom karakterizacijom likova, Augustin postavlja temelje pisanja autobiografije u Europi kakve se ne mogu naći u djelima antičkih pisaca.

Očito je da je Augustin čitao Apuleja upravo zbog Augustinovog preimenovanja *Metamorfoza* u *Zlatnog magarca*. Zbog toga se može reći da je Augustinu *Zlatni magarac* bio uzor što se tiče forme pisanja djela. Treba naglasiti da Apulejev *Zlatni magarac* nije na prvi pogled autobiografski roman kao Augustinove *Ispovijesti*, ali forma *Zlatnog magarca* u kojoj Apulej priča o životu Lucija postaje uzor i inspiracija Augustinu da na takav način ispriča vlastiti život u *Ispovijestima*. Međutim, velika je razlika u žanru djela oba autora. Apulej, za razliku od Augustina, službeno ne piše autobiografiju, nego čistu fikciju i to humorističnu i sarkastičnu. Stoga se ne može sa sigurnošću reći da je njegov roman autobiografski jer ti događaji nisu mogući u stvarnom svijetu.

[39]Jiří Šubrt, predavanje "The Confessional Character of the Augustine's Confessions", održano 23. svibnja 2018. na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu.

Isto tako postoji razlika u namjeri djela jer Augustin vjeruje u ono što piše i poučava, a kako je Apulejev cijeli roman pun ironije kraj, u kojem se Lucije predaje u službu Izidi, teško se može shvatiti ozbiljno ako ništa ranije nije bilo realno. Stoga ćemo mi u Apulejevu romanu zapravo pratiti iz perspektive glavnog lika, Lucija, budući da unutar romana on doista vjeruje u to što se događa.

4. Život prije obraćenja

Zlatni magarac i *Ispovijesti* pripadaju među djela koja su velikim dijelom autobiografije. Međutim, ova djela, koliko sadrže i neke zajedničke elemente, a oni se ponajviše odnose na glavne motive i pouku, toliko se i razlikuju po samom stilu pisanja i načinu započinjanja djela. Augustin započinje tipičnom autobiografijom u kojoj opisuje događaje iz svog života od najranije dobi. S druge strane, Apulej piše roman koji započinje *in medias res* s glavnim likom, Lucijem, koji se nalazi na putu prema tesalskom gradu Hipati. Osim toga, Augustin, paralelno s donošenjem informacija o svom životu, pred čitatelje iznosi vlastite grijehe, iskreno se kajući što ih je počinio. Na primjeru počinjenih grijeha čitatelja upozorava da to ne treba činiti, a usput daje objašnjenja kršćanskih dogmi. Kao i Augustin koji se neizravno u cijelom djelu obraća čitatelju i upozorava ga što ne treba činiti, i Apulej se obraća čitatelju, ali izravno na početku knjige gdje ga upozorava da ne zna točno latinski jezik jer se nije rodio u Rimu, ali da će mu priča, koju će ispričati, biti zanimljiva. Za razliku od Apuleja koji se više bazira na radnju, Augustin donosi duboku psihološku karakterizaciju likova. Stoga se o Augustinu može dobiti dublja slika osobe nego o Luciju. Augustin smatra da je njegov život od začeća putovanje ispunjeno patnjom, a to teško putovanje završava nakon obraćenja kad shvaća koji je smisao njegova postojanja na ovoj Zemlji. Nasuprot tome, Apulej ne iznosi odmah da je Lucije grešnik koji zbog svojih grijeha ne može dokučiti smisao života. On tek nakon pretvorbe u magarca, koja se dogodila zbog Lucijeve znatiželje, što Apulej smatra grijehom, dolazi do puta punog patnji i muka koji Lucije prolazi radi iskupljenja grijeha,a to putovanje također, kao i kod Augustina, završava obraćenjem. Treba naglasiti da Augustin slijedi Apuleja formom i načelnom idejom djela, ali svrha djela i stavovi im se razlikuju.

Kao glavni Lucijev pokretač pokazala se znatiželja. Ona je uočljiva već na samom početku romana kada Lucije putuje prema tesalskom gradu Hipati. Ondje susreće dvojicu putnika koja su se smijala. To ga je zainteresiralo te ih počne nagovarati da mu ispričaju priču kojom si je skratio dosadu puta prema Hipatu. Došavši u grad, prvo je otišao potražiti svoga domaćina Milona kod kojeg je bio smješten. Kako i sam kaže: „At ego curiosus alioquin“[40], odmah

[40]Apul. *Met*, II, 6 (preuzeto sa stranice *The Latin Library*: *http://www.thelatinlibrary.com/apuleius/apuleius2.shtml#6*, zadnji pristup . 8. rujna 2018. u prijevodu „Ali ja sam po naravi bio znatiželjan“, APULEJ, Lucije, *Zlatni magarac*, Stvarnost, Zagreb, 1969.).

odlazi razgledati grad o kojem doznaje da je pun čarolija, čarobnjaka i vještica što ga je očaralo pa i sam želi vidjeti i doživjeti čaroliju.

Isto kao za Lucija, a treba naglasiti da on predstavlja samog Apuleja, i za Augustina se može reći da je radoznao čovjek željan znanja koje je njegov glavni pokretač u životu. Glavni grijeh u djetinjstvu bila mu je lijenost jer se više volio igrati nego učiti, zbog čega su ga stariji kažnjavali: „ Non enim deerat, domine, memoria vel ingenium, quae nos habere voluisti pro illa aetate satis, sed delectabat ludere, et vindicabatur in nos ab eis qui talia agebant. Sed maiorum nugae negotia vocabantur, puerorum autem talia cum sint, puniuntur a maioribus.“[41] U mladosti nastavlja igru koju voli, a to je, za razliku od djetinjstva, bilo učenje i knjiga. On, naime, postaje veliki zaljubljenik u govorništvo zbog kojeg žudi za pohvalom i da bude najbolji, a nakon obraćenja ovako govori o opasnostima govorništva: „Cum homo eloquentiae famam quaeritans ante hominem iudicem, circumstante hominum multitudine, inimicum suum odio inmanissimo insectans, vigilantissime cavet, ne per linguae errorem dicat: Inter hominibud, et ne per mentis furorem hominem auferat ex hominibus non cavet“.[42]

Lucije i Augustin, osim radoznalošću, povezani su još nekim grijesima mladosti, a to su: strasti i požuda. Obojica su vođena porivom pohote koja njima gospodari. Za vrijeme studija u Kartagi, Augustin navodi da žudi za ljubavlju za koju kaže: „Venam igitur amicitiae coinquinabam sordibus concupiscentiae, candoremque eius obnubilabam de tartaro libidinis“[43], a kako je među mladićima bio najpopularniji onaj koji je spavao s više žena, i sam Augustin se upuštao u veliki broj veza. S druge strane, Lucije se zaljubio u jednu djevojku, sluškinju Fotidu koja je služila Milonovoj supruzi Pamfili., ali, isto kao i Augustin, više ljubi vlastite putove od božanskih te se prepušta ovozemaljskim strastima: „ Nec diutius quivi tantum cruciatum voluptatis eximiae sustinere, sed pronus in eam, qua fine summum cacumen capillus ascendit, mellitissimum illum savium impressi… cum dicto artius eam complexus coepi saviari. Iamque aemula libidine in amoris parilitatem congermanescenti mecum, iam patentis oris inhalatu cinnameo et occursantis linguae inlisu nectareo prona

[41] Aug. *Conf.* I, 9, 15, (preuzeto s*: http://www.thelatinlibrary.com/apuleius.html*, zadnji pristup 8. rujna 2018.; u prijevodu: „ Nije mi, naime,nedostajalo, Gospodine, pamćenja ili darovitosti, nego me je veselila igra, a kažnjavali su me oni koji su, dakako, radili isto kao ja. Ali igre starijih nazivaju se poslovi, a kad se djeca tako igraju, stariji kažnjavaju djecu“, AUGUSTIN, Aurelije, *Ispovijesti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1973.).

[42] Aug. *Conf.* I, 18, 29 („Kad čovjek teži za govorničkom slavom pa pred čovjekom sucem u prisutnosti velikog mnoštva ljudi napada svog neprijatelja nečovječnom mržnjom, on svom budnošću pazi da ne bi počinio jezičnu pogrešku i rekao „inter hominibus“, ali ne pazi da ne bi u bijesu srca svog uklonio čovjeka iz ljudskog društva.“).

[43] Aug. *Conf.* III, 1, 1 („Tako sam dakle, izvor prijateljstva prljao blatom požude i sjaj sam njegov zamućivao beznadnom strasti.“).

cupidine adlibescenti.“[44] U Fotidinu društvu doznao je da njezina gospodarica Pamfila čara i da se pretvara u druge oblike. Lucija to zanima i moli Fotidu da mu omogući da vidi čaroliju. Nakon Pamfilinog pretvaranja u pticu, Lucije želi isto te traži od Fotide da uzme od gospodarice čarobnu bočicu: „Patere, oro te, ˈinquamˈ, dum dictat occasio, magno et singulari me adfectionis tuae fructu perfrui et impertire nobis unctulum indidem per istas tuas pupillas, mea mellitula.“[45] No, ona mu je, zbog sličnosti bočica, dala krivu mast, a Lucije će tada: „Ac dum salutis inopia cuncta corporis mei considerans non avem me sed asinum video“[46] Ova pretvorba bila je kazna za njegovu znatiželju.

Isti takav nemiran duh koji gori od želje da dozna i doživi nešto novo ima i Augustin. Kako je Lucija radoznalost prema čarobnjaštvu koštala neželjene pretvorbe i mučnog putovanja koje će proći da bi se otkupio za grijehe i spoznao istinu, isto tako je Augustina njegova radoznalost i želja za ovozemaljskim znanjem uvukla u manihejstvo, ondašnju modernu herezu koja, kao i čaranje, odvlači čovjeka od prave istine. Stoga, Augustin, zbog grijeha koje je počinio u životu i pristupanja u manihejstvo koje i jest plod mnogih Augustinovih grijeha, mora proći mukotrpan put da bi zadobio obraćenje i spasenje duše.

[44] Apul. *Met*. II, 10 („Nisam mogao izdržati da me strast toliko muči, nego sam se naslonio na nju i poljubio je na onom mjestu gdje kosa počinje, ondje odakle vodi k tjemenu…govoreći tako, stegao sam je rukama i stao je ljubiti. Tada me zagrlila gonjena istim čuvstvima kao što je bilo moje i kao ja čeznući i žudeći, i tad sam udisao njezin kao cimet mirisan dah i pio nektar s njezina jezika koji se našao s mojima, a ona se sva predala i prepustila strastima .“).

[45] Apul. *Met*, III, 22 („Kažem: „Molim te, daj mi sad dočim se pruži prilika nepobitan dokaz svoje ljubavi. Vlastitim očima, koje su i tvoje, zaklinjem te draga, daj mi malo od te masti.“).

[46] Apul. *Met*, III, 25 („Promatrajući svoje tijelo sa svih strana vidio sam da sam mjesto ptice postao magarac.“).

5. Put do obraćenja

Lucijev i Augustinov život prije obraćenja doslovno je bilo putovanje po različitim mjestima u kojima su se susretali sa svakakvim situacijama i osobama. Augustin je taj put započeo u rodnoj Tagasti gdje je, nakon studija, postao predavač govorništva. U tom razdoblju za sebe kaže:“ hac popularis gloriae sectantes inanitatem, usque ad theatricos plausus, et contentiosa carmina, et agonem coronarum faenearum, et spectaculorum nugas, et intemperantiam libidinum.“[47]. Velika bol pogađa ga kada mu umire prijatelj iz djetinjstva: „Quo dolore contenebratum est cor meum, et quidquid aspiciebam mors erat.“[48] Nakon obraćenja, o toj navezanosti na ljude i materijalne stvari kaže: „miser est omnis animus vinctus amicitia rerum mortalium, et dilaniatur, cum eas amittit, et tunc sentit miseriam, qua miser est et antequam amittat eas.“[49] Međutim, Augustina koji još nije poznavao pravu istinu, ova situacija u Tagasti guši te se odlučuje na bijeg u Kartagu. Ondje se prvi put susreće za zabludama i lažima kojim se služi manihejstvo koje je „ magnus laqueus diaboli, et multi inplicabantur in eo per inlecebram suaviloquentiae,“[50] a Augustin je već tada bio zasićen tim pričama koje su lijepe i zanimljive, ali ne pružaju ispunjenje i spoznaju istine. U manihejstvu je tražio smisao života, no ono mu to nije moglo pružiti. Augustin ostaje razočaran bez odgovora na pitanja o smislu te i dalje luta u beznađu da postoji nešto više od ovih prolaznih materijalnih stvari koje mu ne mogu pružiti istinsko i trajno ispunjenje života. Iako Augustin ne razumije smisao postojanja i ne spoznaje Boga, Bog ima plan za njega i šalje ga na put u Italiju, mjesto njegova obraćenja. Isprva je u Rimu poučavao govorništvo gdje se približavao skepticizmu i prihvatio njihovo učenje da u sve treba sumnjati, a da čovjek ništa istinskog ne može spoznati. Nedugo nakon toga, dobiva premještaj u Milano, mjesto njegova skorašnjeg obraćenja.

Lucije, isto tako, nakon pretvorbe u magarca, prolazi kroz teško putovanje iskupljenja grijeha. Njegova kazna, zbog znatiželje, nije bila samo pomagarčenje nego, kao i kod Augustina, mukotrpan put na kojem se susretao s različitim ljudima koji su njime gospodarili. Izvana on jest magarac i takvim ga ljudi doživljavaju, ali on ima ljudski razum. Zbog toga mu je ta pretvorba još veća kazna jer ga ljudi nisu razumjeli i nisu mu mogli pomoći da se vrati u

[47] Aug. *Conf*, IV, 1, 1 („Slijedio sam taštinu ljudske slave sve od pljeska u kazalištu, natjecanja u pjesmama i borbe za vijenac od sijena do djetinjarija u predstavama i do razuzdanih strasti.“).
[48] Aug. *Conf*, IV, 4, 9 („Od te žalosti navuče se mrak na moje srce. Što god sam pogledao bila je smrt.“).
[49] Aug. *Conf*, IV, 6, 11 („Bijedna je svaka duša koja je vezana prijateljstvom sa smrtnim stvarima pa se kida kad ih izgubi i tek tada osjeća bijedu u kojoj je bila već i prije nego što je izgubila.“).
[50] Aug.*Conf*, V, 3, 3 („Velika zamka đavlova i mnogi su se zapleli u nju privučeni slatkorječivošću.“).

ljudski oblik, nego su ga cijelo vrijeme smatrali radnom snagom koju mogu iskoristiti za teške fizičke poslove.

Najprije su ga oteli razbojnici koji su, uz njega, oteli i djevojku koja je tugovala zbog toga što se uskoro trebala udati, a razbojnici su joj to onemogućili. Jednom prilikom, razbojnici su krenuli na put i odlučili su ubiti magarca jer su ga smatrali beskorisnim. Zato Lucije odlučuje pobjeći, a s njim zajedno i djevojka. Razbojnici ih ipak uhvate i odrede smrtnu kaznu. Kako je Luciju određena smrtna kazna zbog bijega, isto tako je Augustina zatekla teška kazna kada je žalosnoj majci pobjegao iz Kartage u Rim. Naime, Augustin je, došavši u Rim, obolio od groznice od koje je skoro umro, no zahvaljujući majčinoj molitvi za sina, on je ozdravio. Božanska moć je i Lucija oslobodila smrtne kazne tako što je k razbojnicima iznenada došao djevojčin zaručnik koji im se predstavio kao jedan od njihovih, a u trenutku njihove nepažnje otme djevojku i Lucija iz ruku zlih razbojnika. Oslobađanjem od razbojnika, Lucije dobije nadu da se može dokopati vijenca ruža i spasiti se, to jest ponovno zadobiti ljudski oblik. Međutim, put spasenja trebalo je još pričekati jer Lucije tada nije shvaćao da pravo spasenje nije povratak u ljudski oblik, nego spoznaja da u životu nisu važne ljudske prolazne stvari, već služenje božanskim stvarima i zbog toga je pravo spasenje ono koje spašava dušu, a ne tijelo. Stoga, za Lucija tek tada kreće teško putovanje. Najprije na selu mora obavljati teške poslove na zemlji. Kada je pobjegao sa sela, uzme ga neki bludnik, točnije Kibelin svećenik, kod kojeg je vidio kako Kibelini svećenici žive razuzdanim načinom života. Lucijeva avantura kod Kibelinih svećenika bila je kratka, ali Augustinova avantura s manihejstvom trajala je čak devet godina. Obojica ipak shvaćaju da to nije ispravan put provođenja života i od toga odlaze tražeći pravi put. Potom Luciju slijede nezgode kod vrtlara, vojnika, kuhara i slastičara. Naposljetku, kupi ga oslobođenik Tijaz koji ga vodi natrag u rodni Korint. Ondje, kao i Augustin u Milanu, Lucije prvo pretrpi psihički slom zbog nemogućnosti da dosegne smisao života, ali ta dva mjesta postaju prekretnice u životu oba lika budući da ondje, poslije najveće tjeskobe koje su osjetili, doživljavaju svoje spasenje.

6. Spoznaja istine i obraćenje

Augustinovom mukotrpnom putu bliži se kraj kada stiže na zadnju stanicu na kojoj ga čeka spasenje, a to je Milano. Ondje Augustin upoznaje biskupa Ambrozija zahvaljujući kojem počinje shvaćati *Sveto pismo*. Prijelomna točka njegova obraćenja bila je odluka da se oženi desetogodišnjom djevojkom. Kako je morao čekati dvije godine do njezine punoljetnosti, u tom vremenskom razdoblju razvija svoju teologiju ljubavi koja nije bila vezana za ljubav prema ženi, nego prema Bogu. Unutar Augustina su se vodile velike borbe između dvije volje: stare koja je vođena tjelesnim nasladama i nove, vođene duhovnim veseljima. Iako je slušao i Ambrozijeve propovijedi i tumačenja *Biblije* i sam je čitao *Sveto pismo,* Augustin ne može shvatiti pojam Boga. On žudi za Bogom kojeg ne spoznaje sve dok čvrsto u svojoj glavi ne odluči da se želi odreći svih ljudskih naslada i veselja koja su ga udaljavala i odbijala od same spoznaje. Tek kad u samoći svog vrta počne iz dubine srca vapiti da mu se Bog objavi i da spozna istinu, tek tad mu se Bog i objavi. Naime, Augustin je, udaljivši se od buke svijeta, u samoći skrušenog srca zavapio Bogu da mu se objavi. U tom trenutku, iz susjedne kuće čuo se dječji glas kako kaže: „Tolle, lege!“[51] Tada Augustin otvori nasumice *Sveto pismo* te mu, otvorivši Pavlovu poslanicu, Bog objavi ovo: „non in comissationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et inpudicitiis, non in contentione et aemulatione, sed induite dominum Iesum Christum, et carnis providentiam ne feceritis in concupiscentiis.“[52] Nakon te objave, Augustin se obrati te se povuče u osamu u Kasicijak da u samoći razmatra Božju objavu.

Lucije je, kao i Augustin, imao težak put prema spasenju. Međutim, za razliku od Augustina koji je u dubini srca oklijevao prihvatiti istinu zbog sumnje da neće moći bez ljubavi sa ženom, Luciju se zgadila okolina u kojoj se nalazi jer je bila puna bluda i razvrata. Nasuprot Augustinu, koji je u trenucima spoznavanja istine bio okružen prijateljima i majkom, Lucije se nalazio u okolini gdje žene žele spavati s magarcem i gdje se zbog požude i znatiželje prelaze granice normalnoga i uobičajenoga. Stoga se Lucije sve više zgraža i udaljava od ljubavi koje pruža ovaj svijet. Lucije nije bio toliko rastrgan kao Augustin kada je tražio put obraćenja. Razlog je sigurno i taj što Augustin zna i žudi za duhovnom spoznajom i Bogom dok Lucije uopće ne razmišlja o duhovnom spasenju, već samo da se spasi od magarećeg oblika svoga tijela, ali treba naglasiti da i buduća Lucijeva religija ne poznaje značenje pojma

[51] Aug. *Conf*, VIII, 12, 29 („Uzmi, čitaj!“).
[52] *Id*. („Ne živite u gozbama i pijankama, ni u mekušnosti i nečistoći ni u svađi i zavisti, nego se obucite u Gospodina Isusa Krista i ne zadovoljavajte tijelo u požudama.“).

grijeha kakvo ima kršćanstvo. To dovodi i do još jedne razlike između Lucija i Augustina. Dok Augustin neumorno traži odgovore na pitanja o pravoj istini i o spasenju, Lucije samo pobjegne iz mjesta razvrata, ali, kao i Augustin, bježi u osamu koju je pronašao na morskoj obali. Ondje, za razliku od Augustina koji pri punoj svijesti ima viziju Boga koji mu se obraća preko *Biblije,* Lucije je zaspao, a u snu mu se objavi Izida koja mu daje upute za spas. Nakon što se probudio, odlazi na svetkovine božice Izide. Ondje je iz ruku svećenika pojeo ruže te, uz povratak u ljudski oblik, doživljava obraćenje. Izida je od obraćenika zahtijevala da se odrekne materijalnih naslada, isto kao što to Bog traži od Augustina. Ovdje je očita bitna razlika u događaju samog obraćenja. Dok je Augustin obraćenje doživio na javi i bio je svjestan svoga obraćenja, Apulej obraćenje doživljava u snu, nesvjestan što se zapravo događa, i tako je dobio spoznaju o pravom spasenju i istini. Obojica osjećaju božansku prisutnost i da s tom prisutnošću dobivaju mir i spokoj koji nisu mogli naći dok su lutali daleko od prave istine, to jest dok su tražili sreću u materijalnim stvarima i nasladama sve dublje su tonuli u beznađu, a u prisutnosti božanstva konačno pronalaze pravu radost.

Kako je Augustin shvatio da život duguje Bogu, tako je Lucije shvatio da svoj život duguje Izidi. Nakon obraćenja, obojica su se odrekla tjelesnih užitaka i materijalnih stvari te se okreću jedinoj pravoj istini, a to je za Augustina Bog kojeg stavlja iznad sveg u životu, kao i za Lucija Izida.

Međutim, samo shvaćanje obraćenja Augustina i Lucija može se drukčije poimati. Augustin je stvarna osoba koja je svim srcem težila k obraćenju, on u obraćenje vjeruje i istinski prihvaća Boga. S druge strane, Apulej je napisao fikciju punu sarkazma i humora i ne može se vjerovati da je istinski mislio to što je napisao o obraćenju i posvećenju života božanstvima. Njegova ironija dovodi u pitanje koliko on ozbiljno shvaća i prihvaća pojam obraćenja i spoznaje prave istine, kako to shvaća Augustin, i ne može se tvrditi da to obraćenje nije bila ironija za kraj Apulejevog romana.

7. Zaključak

Lucije i Augustin su gorljivi tragači prave istine što im se na kraju isplatilo jer su preko obraćenja doživjeli istinsko ispunjenje života. Iako su, zbog grijeha, obojica pretrpjela dugo i teško putovanje puno patnje i muke, zbog istinskog pokajanja , pravi smisao života im se ukazuje kad to najmanje očekuju. Jasno je da je Apulejev *Zlatni magarac* utjecao na Augustinove *Ispovijesti*. Augustin slijedi formu *Zlatnog magarca* u kojoj prepričava svoj život, kao što Apulej prepričava Lucijev život. U Apulejevu djelu, Augustin dobiva i inspiraciju da piše o svom obraćenju kako to piše i sam Apulej o Lucijevom obraćenju, ali postoji velika razlika u žanru jer su *Ispovijesti* tipična autobiografija, a *Zlatni magarac* čista fikcija.

Kako je i sam Augustin rekao: „ubique maius gaudium molestia maiore praeceditur“.[53] tako su i njih dvojica, došavši do ruba očaja i proživjevši psihički slom, došli do najvećeg veselja koje može ispuniti ljudsko srce, a to je spoznaja prave istine. Spoznaju istine doživjeli su tek kad su iz dubine srca poželjeli da im se život iz korijena promijeni. Naime, koliko god Augustin žudio za Bogom i obraćenjem, toliko je bio pod utjecajem tjelesnih užitaka i materijalnih stvari pa i sam za sebe kaže: „Et ubi ego eram, quando te quaerebam? et tu eras ante me, ego autem et a me discesseram nec me inveniebam: quanto minus te! “ [54] Stoga tek kada se uistinu odlučio odreći ugodnosti ovog svijeta, slijedi obraćenje po kojem shvaća da nijedan tjelesni užitak ne može biti slađi od spoznaje i življenja po pravoj istini, a ta istina je Bog koji stoji iznad svega.

Isto tako Lucijeve patnje predstavljaju patnje (možda i samog Apuleja) koje vode do spasenja. Lucijeva pretvorba u magarca zapravo je simbol pomagarčenog čovjeka, stvorenja podložnog najnižim strastima koje sreću pokušava pronaći u požudi i strastima, ali kako je u ovozemaljskom nasladama ne pronalazi, pobjegavši od takvog svijeta u osamu, doživljava obraćenje i dobiva objavu da se sreća ne može pronaći u ovozemaljskim užitcima, nego u religiji. Naposljetku, svi ljudi, kako u prošlosti, a tako i danas, imaju sličnosti s Augustinom i Lucijem. Koliko često, kao i oni, gubimo sebe misleći da ćemo u svijetu naći zadovoljstvo i ispunjenje. Trčimo za nasladama i bogatstvima ovog svijeta kako bismo bili sretni, ali umjesto sreće postajemo robovi ovozemaljskim stvarima. Obojica autora daju nam pouku da

[53] Aug. *Conf*. VIII, 3, 8 („Svagdje veće veselje slijedi tek iza veće neugodnosti.“).
[54] Aug. *Conf*. V, 2, 2 („A gdje sam ja bio kad sam te tražio? Ti si bio preda mnom, a ja bijah pobjegao od sebe. Nisam mogao naći sebe, a kamoli tebe.“).

koliko god hranimo svoje tijelo tjelesnom hranom, toliko trebamo svoju dušu hraniti duhovnom hranom koja jedina pruža istinsko ispunjenje života.

8. Popis literature

1. ANTOLOVIĆ, Josip, *Sveti Augustin — neumorni tražitelj Boga*, (https://www.bitno.net/vjera/svetac-dana/sveti-augustin-neumorni-trazitelj-boga/, zadnji pristup 28. kolovoza 2018.)
2. APULEJ, Lucije, *Zlatni magarac*, Stvarnost, Zagreb, 1969.
3. APULEJ, *Asinus aureus* (http://www.thelatinlibrary.com/apuleius.html, zadnji pristup: 8. rujna 2018.).
4. „Apulej, Lucije“, *Hrvatska enciklopedija* (http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3462, zadnji pristup 28. srpnja 2018.).
5. AUGUSTIN, Aurelije, *Ispovijesti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1973.
6. AUGUSTIN , Aurelije, *O državi Božjoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1995.
7. AUGUSTIN, Aurelije, *Confessiones* (http://www.thelatinlibrary.com/august.html, zadnji pristup: 8. rujna 2018.).
8. BUDIMIR Miron, FLAŠAR Milan, „*Pregled rimske književnosti - De auctoribus Romanis*“ (https://www.scribd.com/doc/298982059/Budimir-Fla%C5%A1ar-Pregled-rimske-knji%C5%BEevnosti-De-auctoribus-Romanis, zadnji pristup 28. srpnja 2018.).
9. ŠUBRT, Jiří, predavanje "*The Confessional Character of the Augustine's Confessions*", održano 23. svibnja 2018. na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu.
10. VRATOVIĆ Vladimir, *Rimska književnost – Povijest svjetske književnosti 2*, Mladost, Zagreb, 1977.

9. Sažetak rada

Autor *Zlatnog magarca*, Apulej, i autor *Ispovijesti*, sveti Augustin, odigrali su jednu od najvažnijih uloga za rimsku književnost iz kasnoantičkog razdoblja Rimskog Carstva.

Obojicu povezuju ista mjesta stjecanja naobrazbe i predmeti koje studiraju, iako ne u jednakom vremenskom razdoblju jer je Apulej živio i radio dva stoljeća prije svetog Augustina, točnije u 2. st.n.e. Osim Kartage gdje su studirali i govorništvo kojim se bave, oni su povezani i sličnošću forme i teme o kojoj pišu u svoja dva najvažnija djela, a riječ je o obraćenju. Naime, Apulejev *Zlatni magarac* donosi priču o Luciju kojeg njegova radoznalost košta pretvorbe u magarca te pomagaračenja i skupog puta prema obraćenju i shvaćanju pravog smisla života. Augustina ta ista radoznalost i nemiran duh uvlače i u druge grijehe zbog kojih ne može pronaći pravi put nego luta na dugom putovanju tjeskobe i beznađa. Taj teški put pun grijeha obojici završava kad iz dubine srca zavape za božanskom pomoći. Augustinu se tada preko *Svetog pisma* objavi Bog, a Apulejevom liku Luciju se u snu objavi Izida. Oni, shvativši pravu istinu, napuštaju ovozemaljske lažne naslade te se okreću jedinoj pravoj sreći koja se krije u služenju Bogu.